

רשומות

הצעות חוק

ה מ מ ש ל ה

26 בפברואר 2024

1723

י"ז באדר א' התשפ"ד

עמוד

הצעת חוק הסכמים קיבוציים (הוראת שעה – חרבות ברזל) (הוראות מיוחדות לעניין הרחבת הסכם קיבוצי כללי שנעשה בשל פעולות האיבה או פעולות המלחמה), התשפ"ד–2024. 674

הצעת חוק הסכמים קיבוציים (הוראת שעה – חרבות ברזל) (הוראות מיוחדות לעניין הרחבת הסכם קיבוצי כללי שנעשה בשל פעולות האיבה או פעולות המלחמה), התשפ"ד-2024

1. חוק הסכמים קיבוציים – הוראת שעה – חרבות ברזל
- בתקופה שערד שישה חודשים מיום תחילתו של חוק זה, יקראו את חוק הסכמים קיבוציים, התשי"ז-1957¹ (להלן – החוק העיקרי), כך:
- (1) אחרי סעיף 26 לחוק העיקרי יבוא:
- א.26. (א) בסעיף זה –
- ”הוראות מיוחדות לעניין צו הרחבה להסכם קיבוצי כללי שנעשה בשל פעולות האיבה או פעולות המלחמה – הוראת שעה – חרבות ברזל“
- ”ההכרזה על מצב מיוחד בעורף“ – ההכרזה על מצב מיוחד בעורף מיום כ”ב בתשרי התשפ”ד (7 באוקטובר 2023);
- ”הסכם קיבוצי כללי שנעשה בשל פעולות האיבה או פעולות המלחמה“ – הסכם קיבוצי כללי שיקר העניינים המוסדרים בו, כאמור בסעיף 1, נעשה בשל פעולות האיבה או פעולות המלחמה;

ד ב ר י ה ס ב ר

כמו כן, הסכם קיבוצי הוא הסכם בנושאים המנויים בסעיף 1 לחוק, אשר הוגש לרישום. תקנות הסכמים קיבוציים (רישום), התשי”ז-1957 (להלן – תקנות הרישום), קובעות את הליך הרישום, ובכלל זה מועדים להגשת טענות אי-כשרות שיכולות להיטען לפי סעיף 6 לחוק ואופן הגשתן.

עניינו של החוק המוצע בהסכמים קיבוציים כלליים שנעשו בזיקה למלחמת חרבות ברזל. מוצע לקבוע הוראת שעה שתאפשר קיצור מועדים להרחבתם, וזאת בשים לב לטיב ההסכם הקיבוצי אשר מקנה זכויות לעובדים בעניינים הקבועים בסעיף 1 לחוק ולדחיפות הצורך בהרחבת ההסכם הקיבוצי, ובדומה לאופן קידום הליכי חקיקה אחרים שיש דחיפות וחשיבות לקדםם בשל המלחמה.

סעיף 1 מוצע לקבוע הוראת שעה שתעמוד בתוקף לתקופה של חצי שנה מיום תחילת החוק, ובמסגרתה, בפסקה (1), ייווסף לחוק סעיף 26 המוצע, אשר יחיל שינויים מסוימים לעומת ההסדרים הקיימים כיום בהקשר של מתן צו הרחבה להסכם קיבוצי כללי. זאת, במקרים שבהם שוכנע שר העבודה כי קיימת דחיפות במתן צו הרחבה לגבי הסכם קיבוצי שנעשה בשל פעולות האיבה או פעולות המלחמה כהגדרתו המוצעת, וכפי שיפורט להלן.

לפסקה (1)

לסעיף 26 המוצע

לסעיף קטן (א) המוצע

בסעיף קטן (א) מוצע להגדיר ”הסכם קיבוצי כללי שנעשה בשל פעולות האיבה או פעולות המלחמה“, שהוא

כללי חוק הסכמים קיבוציים, התשי”ז-1957 (להלן – החוק או חוק הסכמים קיבוציים), קובע בסעיף 25 כי ”שר העבודה רשאי, ביזמתו הוא או לפי בקשת בעל הסכם קיבוצי כללי, להרחיב, בצו, היקף תחולתה של כל הוראה שבהסכם קיבוצי כללי (להלן – צו הרחבה), אם לדעתו נכון לעשות כן בשים לב למספר העובדים והמעסיקים, שעליהם חל ההסכם הקיבוצי הנדון, ולמשקלו של ההסכם בהסדר יחסי העבודה ובקביעת התנאים בשוק העבודה; השר רשאי לעשות כך בין שההסכם תקף ובין שהותנה תקפו במתן צו הרחבה.“

צו הרחבה מחיל הוראות של הסכם קיבוצי כללי על עובדים ומעסיקים שאינם כפופים לאותו הסכם. נפסק כי בעניין זה מהווה צו הרחבה ”אקט חקיקתי מובהק הכולל בחובו את משפט העבודה האוטונומי הקיבוצי ומשפט העבודה הממלכתי המגן.“ (סק”כ 51/09, ”סאוט אלעאמל“ ואח’ נ’ שר התעשייה המסחר והתעסוקה ואח’ (2009)).

ההליך למתן צו הרחבה קבוע בסעיף 26 לחוק, ולפיו ”לא יתן שר העבודה צו הרחבה אלא אם פרסם חודש קודם לכן ברשומות ובכל דרך נוספת הנראית לו, הודעה בכתב על כוונתו לעשות כן, ומשנתפרסמה – רשאי כל מעונין לערור על מתן הצו לפני השר בדרך שתיקבע בתקנות; לא יפרסם שר העבודה הודעה כאמור אלא לאחר שהתייעץ בארגון העובדים המייצג את המספר הגדול ביותר של עובדים במדינה ובארגונים ארציים יציגים של מעבידים שלדעת השר הם נוגעים בדבר.“ נוסף על כך, המועד להגשת ערר מוסדר בתקנה 2 לתקנות הסכמים קיבוציים (הנוהל במתן צו הרחבה), התשל”ה-1975 (להלן – תקנות נוהל מתן צו הרחבה), שם נקבע כי יש להגישו בתום 20 ימים מיום פרסום ההודעה על כוונה בשני עיתונים יומיים.

¹ ס”ח התשי”ז, עמ’ 63; התשפ”ד, עמ’ 152.

“פעולות האיבה או פעולות המלחמה” – פעולות האיבה או פעולות המלחמה שאירעו בתקופה שמיום ההכרזה על מצב מיוחד בעורף עד תום תקופת תוקפה של ההכרזה האמורה או עד תום הפעולות הצבאיות המשמעותיות, לפי המאוחר;

“הפעולות הצבאיות המשמעותיות” – הפעולות הצבאיות המשמעותיות שעליהן החליטה ועדת השרים לענייני ביטחון לאומי לפי סעיף 40 לחוקייסוד: הממשלה², והודיעה לגביהן לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת ביום כ”ג בתשרי התשפ”ד (8 באוקטובר 2023).

(ב) על אף האמור בהוראות לפי סעיפים 26 ו-34, שוכנע שר העבודה כי קיימת דחיפות במתן צו הרחבה לגבי הסכם קיבוצי כללי שנעשה בשל פעולות האיבה או פעולות המלחמה, יחולו הוראות אלה:

(1) הודעת שר העבודה על כוונתו לתת צו הרחבה לגבי ההסכם תפורסם ברשומות; בהודעה כאמור יצוין כי ההסכם הוא הסכם קיבוצי כללי שנעשה בשל פעולות האיבה או פעולות המלחמה, וכן כי שר העבודה שוכנע כי קיימת דחיפות בהרחבתו; כמו כן יצוין המועד האחרון להגשת ערר על מתן צו ההרחבה כאמור בפסקה (2);

ד ב ר י ה ס ב ר

ההסכם הקיבוצי שלגביו יחול ההסדר המוצע. מדובר בהסכם קיבוצי כללי שעיקר העניינים המוסדרים בו, כאמור בסעיף 1 לחוק, נקבעו בשל פעולות האיבה או פעולות המלחמה. מוצע להגדיר את “פעולות האיבה או פעולות המלחמה” וכן את המונחים “הכרזה על מצב מיוחד בעורף” ו”הפעולות הצבאיות המשמעותיות”, בהתאם להגדרות מונחים אלה בחקיקה הרוחבית בנושא מלחמת חרבות ברזל.

לסעיף קטן (ב) המוצע

בסעיף קטן (ב) מוצע לקבוע את ההוראות בעניין פרסום הודעה על כוונה לתת צו הרחבה, ערר ומתן צו כאמור, אשר יחולו בענייניו של הסכם קיבוצי כללי שנעשה בשל פעולות האיבה או פעולות המלחמה, במקרה שבו שוכנע שר העבודה כי קיימת דחיפות במתן צו הרחבה לגביו. זאת, על אף הקבוע בהקשרים האלה בתקנות נוהל מתן צו הרחבה מכוח סעיפים 26 ו-34 לחוק.

לפסקה (1) המוצעת

סעיף 26 לחוק הסכמים קיבוציים קובע כיום כי יש לפרסם את ההודעה של השר על כוונתו להרחיב הסכם

קיבוצי כללי בצו הרחבה ברשומות או בכל דרך נוספת הנראית לו. בהתאם, תקנות נוהל מתן צו הרחבה, שהותקנו מכוח הסעיף האמור, קובעות כי ההודעה על כוונה לתת צו הרחבה תפורסם נוסף על כך גם בשני עיתונים יומיים. חלף הוראה זו מוצע לקבוע בפסקה (1) כי במקרה שבו, בנסיבות האמורות, קיימת דחיפות בהוצאת צו ההרחבה, הודעת השר על כוונה להרחיב את ההסכם הקיבוצי תפורסם ברשומות, ואולם לא יידרש לפרסם בשני עיתונים יומיים קבוע בתקנות. במקביל, ככוונת משרד העבודה לפרסם את ההודעה על הכוונה כאמור, בצירוף ההסכם הקיבוצי הכללי, באתר החקיקה הממשלתי, וזאת כדי להביאו לידיעת הציבור.

עוד מוצע לקבוע כי במסגרת ההודעה על כוונה להרחיב את ההסכם הקיבוצי יצוין כי מדובר בהסכם קיבוצי כללי שנעשה בשל פעולות האיבה או פעולות המלחמה, וכן כי שר העבודה שוכנע כי קיימת דחיפות בהוצאת צו הרחבה לגביו, וכמו כן יצוין המועד האחרון להגשת הערר על מתן צו ההרחבה בהתאם להוראות פסקה (2) המוצעת, כפי שיוסבר להלן.

² ס”ח התשס”א, עמ’ 158.

(2) ערר על מתן הצו לפי סעיף 26 יוגש באופן מקוון לא יאוחר מארבעה ימים לאחר מועד פרסום הודעת שר העבודה לפי פסקה (1) ברשומות, או במועד מאוחר יותר שקבע שר העבודה;

(3) שר העבודה רשאי לתת את צו ההרחבה אף אם טרם חלף חודש מיום פרסום ההודעה ברשומות, ובלבד שחלפו שבעה ימים לפחות מהיום האמור.

(ג) על אף האמור בהוראות לפי סעיפים 10 ו-34 לעניין הגשת הסכם קיבוצי רישום, פורסמה הודעת שר העבודה על כוונתו לתת צו הרחבה לפי סעיף קטן (ב)(1), יחולו הוראות אלה:

(1) טענה בדבר אי-כשרות של ארגון עובדים לפי סעיף 6, הנוגעת להסכם, תוגש לא יאוחר מהמועד להגשת ערר לפי סעיף קטן (ב)(2);

(2) ההסכם יירשם במועד שלא יאוחר מהמועד שבו ניתן צו הרחבה לגביו, אם ניתן;

(2) בסעיף 27 לחוק העיקרי, בפסקה (4), בסופה יבוא "או לפי סעיף 26א, לפי העניין".

ד ב ר י ה ס ב ר

לסעיף קטן (ג) המוצע

בסעיף קטן (ג) מוצע לקבוע הוראות שיחולו בעניין טענה בדבר אי-כשרות של ארגון עובדים לפי סעיף 6 לחוק ובעניין רישומו של הסכם קיבוצי כללי שנעשה בשל פעולות האיבה או פעולות המלחמה, ואשר שר העבודה שוכנע כי קיימת דחיפות במתן צו הרחבה לגביו. הוראות אלה מוצעות על אף האמור בהוראות לפי סעיפים 10 ו-34 לחוק, שמכוחם הותקנו תקנות הרישום.

לעניין טענה בדבר אי-כשרות לפי סעיף 6 לחוק, מוצע לקבוע בפסקה (1) כי יהיה ניתן להגישו עד למועד שלא יאוחר מהמועד האחרון להגשת ערר על מתן צו ההרחבה לאותו הסכם, בהתאם להוראות סעיף 26א(ב)(1). זאת לעומת הקבוע כיום בתקנה 26 לתקנות הרישום; לעניין רישום, מוצע לקבוע כי ההסכם הקיבוצי יירשם במועד שלא יאוחר מהמועד שבו ניתן צו ההרחבה לגביו. זאת לעומת הקבוע כיום בתקנה 26 לתקנות הרישום.

לפסקה (2)

בפסקה (2) מוצע תיקון טכני שנועד להתאים את נוסח סעיף 27 לחוק. סעיף 27 קובע כי שר העבודה לא ייתן צו הרחבה אלא אם כן קוימו כמה תנאים המנויים בסעיף, ובכלל זה התנאי הקבוע בפסקה (4) באותו סעיף, ולפיו על השר "להחליט בערר שהוגש לפי סעיף 26". מכיוון שמוצע לאפשר הליך שונה להגשת ערר בסעיף 26א המוצע, נדרשת התאמה של הוראת הסעיף כך שיתייחס גם לאפשרות זו.

לפסקה (2) המוצעת

סעיף 26 לחוק קובע כי עם פרסום הודעה על כוונה להרחיב את ההסכם הקיבוצי, רשאי כל מי שמעוניין לערר על מתן הצו לפני השר בדרך שתיקבע בתקנות. בתקנות נוהל מתן צו הרחבה נקבע כי המעוניין לערר ישלח לשר העבודה את הערר עד תום עשרים ימים מהיום שבו פורסמה ההודעה על כוונה כאמור בשני העיתונים היומיים. בסעיף 27(4) לחוק נקבע כי שר העבודה רשאי לתת צו הרחבה, ובלבד שהחליט בערר שהוגש לפי סעיף 26 לחוק.

לגבי הסכם קיבוצי כללי שנעשה בשל פעולות האיבה או פעולות המלחמה ושקיימת דחיפות בהרחבתו, מוצע לקבוע כי הגשת ערר לפי סעיף 26 לחוק, חלף האמור, תיעשה באופן מקוון ולא יאוחר מארבעה ימים לאחר המועד שבו פורסמה הודעת השר על כוונה להרחיבו, או במועד מאוחר יותר ששר העבודה רשאי לקבוע. כאמור, המועד להגשת הערר יצוין בהודעה על הכוונה לתת צו הרחבה לגבי ההסכם האמור.

לפסקה (3) המוצעת

מוצע לקבוע כי יהיה ניתן לקצר מועדים הקשורים בהליך הוצאת צו ההרחבה כך שלגבי הרחבת הסכם קיבוצי כאמור, השר יהיה רשאי לתת את צו ההרחבה גם אם טרם חלפו שלושים ימים מיום פרסום ההודעה ברשומות, כפי שקבוע בסעיף 26 לחוק, ובלבד שחלפו שבעה ימים לפחות מהמועד האמור.

2. הוראות סעיפים 26א ו-27(4) לחוק העיקרי בנוסחן בסעיף 1 לחוק זה, למעט סעיף תחולה 26א(ב)(1), יחולו גם לגבי הסכם קיבוצי כללי שנעשה בשל פעולות האיבה או פעולות המלחמה כהגדרתו בסעיף 26א(א) האמור, שפורסמה לגביו, ערב תחילתו של חוק זה (בסעיף זה – יום התחילה), הודעת שר העבודה בדבר כוונתו לתת צו הרחבה, ואולם –
- (1) טענה בדבר אי-כשרות של ארגון עובדים לפי סעיף 6 לחוק העיקרי, הנוגעת להסכם, תוגש לא יאוחר מהמועד להגשת ערר לפי פסקה (2);
- (2) התקופה שמיום פרסום הודעת שר העבודה בדבר כוונתו לתת צו הרחבה לגבי ההסכם עד יום התחילה, תבוא במניין הימים למתן הצו כאמור בסעיף 26א(ב)(3) לחוק העיקרי בנוסחו בסעיף 1 לחוק זה, ואולם המעוניין לערור על מתן צו ההרחבה רשאי לעשות כן עד תום יומיים מיום התחילה ולא יינתן צו הרחבה אלא לאחר תום פרק הזמן האמור.

ד ב ר י ה ס ב ר

את נושא תשלום שכרם של העובדים, קיימת חשיבות כי גם לעובד תהיה ודאות לגבי תשלום שכרו בשעה שהיעדרות מהעבודה או אי-ביצועה נבעו מנסיבות שאינן תלויות בו, וזאת בסמיכות ככל האפשר למענה הפיזיים שניתן למעסיקים ובשים לב לקבוע בו ולמועד שבו נחתם ההסכם הקיבוצי.

יוער כי בהתאם לסעיף 9 להסכם, בכוונת הצדדים לפעול לגיבושם של הסכמים קיבוציים נוספים שיסדירו את הזכאות של עובדים מסוימים שנעדרו בשל המצב המלחמתי בעבור חודשים נוספים;

השני, הסכם קיבוצי כללי שמספרו בפנקס ההסכמים הקיבוציים 7004/2024, מיום כ"ה בשבט התשפ"ד (4 בפברואר 2024), בין נשיאות המגזר העסקי לבין הסתדרות העובדים הכללית החדשה, שעניינו הסכמות בנוגע לתוספת ימי היעדרות בתשלום על אלה הקיימים בדין לבני ובנות זוג של המשרתים במילואים ומנגנון המאפשר את הרחבת התקופה המוגנת מפני פיטורים למשרתי מילואים בתקופת ההסכם. הודעה על כוונה להרחיב את ההסכם בצו הרחבה פורסמה ברשומות ביום י"ב באדר א' התשפ"ד (21 בפברואר 2024). במסגרת ההסכם הוסכם, בין השאר, להאריך את תקופת ההגנה מפני פיטורים של משרתי מילואים ששירתו במילואים יותר מ-60 ימים או יותר במהלך תקופת ההסכם, ל-60 ימים במקום 30 ימים כפי שקבוע בחוק חיילים משוחררים (החזרה לעבודה), התש"ט-1949. קיימת חשיבות ודחופות בהרחבתו של ההסכם כדי להבטיח מתן מענה למשרתי מילואים רבים ששוחררו בתקופה האחרונה משירות מילואים ממושך, אשר בלא הרחבת ההגנה יהיו חשופים להליכי פיטורים לאחר תקופת ההגנה הקבועה בחוק חיילים משוחררים, וכן בשל הצורך לתת מענה לבני זוג של משרתי מילואים שנאלצים גם בתקופה זו להיעדר מעבודתם בשל השירות הממושך של בני זוגם בשל הנסיבות והתנאים שנקבעו בהסכם.

סעיף 2 מוצע לקבוע הוראת תחולה לגבי הסכם קיבוצי כללי שנעשה בשל פעולות האיבה או פעולות המלחמה כהגדרתו בסעיף 26א(א) לחוק המוצע, שפורסמה לגביו הודעה על כוונה להרחיבו בצו הרחבה לפני תחילתו של חוק זה. במסגרת זו מוצע לקבוע כי פרק הזמן שחלף ממועד פרסום ההודעה על הכוונה ועד למועד שבו השר רשאי לתת צו הרחבה, יבוא במניין שבעת הימים הקבועים בהוראת השעה, ואולם המעוניין לערור על מתן צו ההרחבה או לטעון טענת אי-כשרות של ארגון עובדים לפי סעיף 6 לחוק, יהיה רשאי לעשות כן בתום יומיים מיום תחילת החוק, וצו ההרחבה לא יינתן אלא לאחר תום פרק זמן זה.

יובהר כי הוראה זו נוגעת בשלב זה לשני הסכמים קיבוציים כלליים שנעשו בשל פעולות האיבה או פעולות המלחמה כהגדרתם בהצעת החוק, ולדעת שר העבודה קיימת על פניו דחיפות במתן צו הרחבה לגביהם לאחר בחינת המלצתה של המועצה ליחסי עבודה לפי סעיף 27(3) לחוק ובשים לב למה שיוחלט בקשר לעררים לפי סעיף 27(4) לחוק;

האחד, הסכם קיבוצי כללי שמספרו בפנקס ההסכמים הקיבוציים 7001/2024 שנחתם ביום א' בשבט התשפ"ד (11 בינואר 2024), בין נשיאות המגזר העסקי לבין הסתדרות העובדים הכללית החדשה, שעניינו תשלום שכר לעובדים שנעדרו מעבודתם עקב מלחמת "חרבות ברזל" מיום כ"ב בתשרי התשפ"ד (7 באוקטובר 2023) עד יום ט"ז בחשוון התשפ"ד (31 באוקטובר 2023). הודעה על כוונה להרחיב את ההסכם בצו הרחבה פורסמה ברשומות ביום ו' באדר א' התשפ"ד (15 בפברואר 2024). מדובר בהסכם קיבוצי שעניינו בתשלום שכר לעובדים מסוימים שנעדרו מעבודתם בחודש אוקטובר בשל המצב המלחמתי, ולא הייתה באותה תקופה הסדרה המחייבת את המעסיקים בתשלום שכרם. משעה שהוסדר מתווה פיזיוניים שנועד לתת מענה למעסיקים ולעוסקים בשל הנוק שנגרם להם כתוצאה ממלחמת חרבות ברזל, והצדדים ליחסי עבודה הגיעו להסכם קיבוצי שיסדיר

